

ՀՏԴ 517:7.013

ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹՅՈՒՆ

**«ԽՈՐՀՐԴԱՎՈՐ ԸՆԹՐԻՔԸ» ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ԵՐԿՐԱԶԱՓԱԿԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԶԱՓԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ-ՎԱՐԿԱԾ**

Սարգիս Պետրոսի Տեր Գալուստյան

*Ք.Երևան, ՀՀ
s_derkaloustian@yahoo.com*

Բազմաթիվ արվեստաբաններ և վերլուծաբաններ են ուսումնասիրել Վերածննդի ժամանակաշրջանի ականավոր ճարտարագետ-արվեստագետ Լեոնարդո դա Վինչիի հանրահայտ «Խորհրդավոր ընթրիքը» որմնանկարում ներկայացված կերպարների միջև կոմպոզիցիոն փոխկապակցվածությունն ու դրանց խորհրդանշական մեկնաբանությունները: Փորձ է արվում ուսումնասիրել վերոնշյալ որմնանկարի ձևավորումների երկրաչափորեն արտահայտված և թվային օրինաչափություններով մեկնաբանված ու թաքնագրված մանրամասները՝ փոքրացող քառակուսիների համակարգի կիրառմամբ:

Առանցքային բառեր. «Խորհրդավոր ընթրիք», Լեոնարդո դա Վինչի, փոքրացող քառակուսիների համակարգ, Հայկ Օրիոն

Ներածություն

Վերածննդի ժամանակաշրջանի հանրահայտ նկարներից է Լեոնարդո դա Վինչիի «Խորհրդավոր ընթրիքը» աշխատանքը: Թեև նկարի բնօրինակը ենթարկվել է լուրջ վնասվածքների, սակայն այն բազմիցս վերականգնվել է մասնագետների կողմից: Սույն ուսումնասիրության շրջանակում, հաշվի առնելով վերականգնման աշխատանքների ժամանակ թույլ տված հնարավոր վրիպումները, երկրաչափական ձևավորումների համամասնությունների վերլուծության համար նախապատվությունը տրվել է նկարի բնօրինակի լուսանկարին, որը հասանելի է համացանցում:

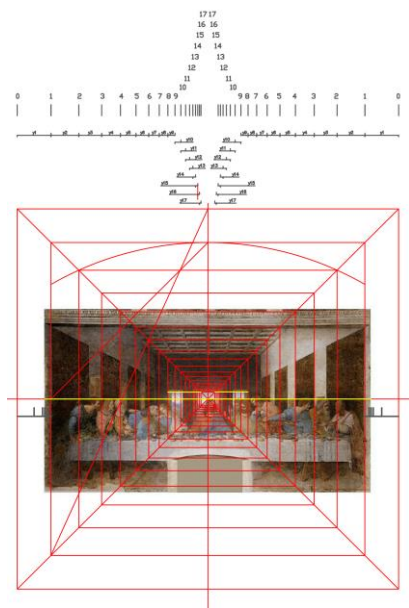
Հիմք ընդունելով ականավոր արվեստագետի՝ մեր կողմից ուսումնասիրված «Վիտրուվյան մարդը» գծանկարը [1], այստեղ ևս փորձ է արվել բացահայտել և վերլուծել որմնանկարում առկա երկրաչափական ձևավորումների համամասնություններն ու դրանց թաքնագրված թվային օրինաչափությունները՝ առաջարկվող փոքրացող քառակուսիների համակարգի [2] կիրառմամբ:

Հիմնական մաս

Վերոնշյալից ելնելով, աշխատանքում ներկայացվում է փոքրացող քառակուսիների համակարգի տեղակայման սկզբունքը, ըստ որի որոշվել է Քրիստոսի կերպարի դիմային առանցքի կառուցման եղանակը՝ նշված քառակուսիների համակարգի ուղղահայաց առանցքի նկատմամբ, այնուհետև ուսումնասիրվել են կողային պատերի պաստառների, կողային պատերի և դիմապատի առանցքների, դիմապատի երեք պատուհանների, ինչպես նաև

առաստաղի ձևավորման սկզբունքներն ու դրանց դիրքերի տվյալներում թաքնագրված թվերի օրինաչափությունները: Վերլուծության տարբեր փուլերում, միջակայքերում տեղակայված եզրագծերի դիրքերի կոտորակային չափումներն ընթերցվում են բացառապես կենտրոնաձիգ ուղղությամբ: Աշխատանքի պարզեցման նպատակով երկրաչափական ձևերի ուսումնասիրությունը կատարվել է առանձին փուլերով:

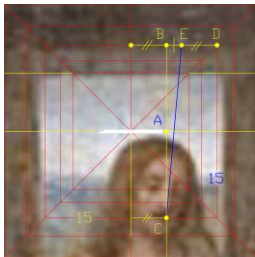
Փոքրացող քառակուսիների համակարգի տեղակայման սկզբունքը: Ուղղահայաց առանցքը տեղադրվում է նկարի կենտրոնում (կենտրոնական պատուհանի միջնամասում): Հորիզոնական առանցքը տեղակայվում է Քրիստոսի գլխավերևի հատվածում (7-րդ չակրայից կամ աստվածային էության մակարդակից անմիջապես վեր): 1-ին քառակուսու (ք.1) ուղղահայաց կողերը տեղադրվում են կողային պատերի եզրային պաստառների արտաքին եզրագծերի վրա. այնուհետև ամբողջացվում է առաջին քառակուսին: Ուղիղ կամ փոքրացման եղանակով [2] կառուցվում են 16 քառակուսիներ (ք.2, ք.3, ... ք.17 համարակալմամբ): Հակադարձ եղանակով [2] կառուցվում է «գրո» համարակալված քառակուսին (ք.0): Արդյունքում ստացվում են ելակետային մեկ քառակուսի (ք.0) և 17 փոքրացող քառակուսիներ և ևս 17 փոքրացող միջակայքեր, որտեղ՝ $17 = 1 + 7 = 8$: Ուղղահայաց առանցքի ուղղությամբ քառակուսիների համակարգը տեղաշարժվում է մինչև 17-րդ քառակուսու (ք.17) հորիզոնական վերին կողը և տեղակայվում կենտրոնական պատուհանի հորիզոնական վերին հարթության արտաքին եզրագծի վրա (նկ. 1):

Նկ. 1. Փոքրացող քառակուսիների համակարգի տեղադրումը «Նորհրդավոր ընթրիքը» որմնանկարի վրա

Քրիստոսի դիմային առանցքի կառուցումը: Ուղղահայաց առանցքից դեպի աջ, հորիզոնական առանցքի վրա նշահարումով որոշվում է առաջին միջակայքի 1/8 չափը (1/8.չ), որը պայմանական կանգունի «երկրաչափական» տարատեսակի համար նախատեսված միջակայքի երկարության չափն է [2] (հավանաբար, դա Վինչին երկրաչափական գծագրերում և

ձևավորումներում էլակետային չափման նախապատվությունը տվել է այս տարատեսակի օգտագործմանը): Այնուհետև նշահարված կետից կառուցվում է ուղղահայաց ճառագայթ մինչև 15-րդ քառակուսու (ք.15) հորիզոնական վերին և ստորին կողեր, և համապատասխանաբար ստացվում են B և C կետերը: Քրիստոսի կերպարի բերանի հատվածի միջնամասը տեղակայված է C կետի վրա: 15-րդ քառակուսու (ք.15) հորիզոնական վերին կողի աջ վերջնակետից կամ D կետից դեպի ձախ նշահարումով կրկնվում է $(1/8 \cdot y_1)$ չափը և ստացվում E կետը, որը միացվում է C կետին: EC հատվածը Քրիստոսի դիմային առանցքն է: Այստեղ դա Վինչին ցանկացել է ընդգծել Քրիստոսի մարդկային էությունը, այդ պատճառով էլ դիմային առանցքը կառուցելու նպատակով նա օգտագործել է 15-րդ քառակուսու (ք.15) կողերի չափման արդյունքում ստացվող տվյալները, որտեղ՝ $15 = 1 + 5 = 6$ (6-րդ մակարդակ՝ մարդկային էության խորհրդանիշ) (նկ. 2):

Նկ. 2. Քրիստոսի դիմային առանցքի կառուցման եղանակն ուղղահայաց առանցքի նկատմամբ

Կողային պատերի պաստառների կառուցման եղանակը: 5-րդ քառակուսու (ք.5) վերին հորիզոնական կողի շարունակությամբ ձախ և աջ ուղղություններով կառուցվում են ճառագայթներ՝ մինչև առաջին քառակուսու (ք.1) ուղղահայաց կողերի հետ հատման կետերը: Այնուհետև պաստառների վերին եզրագծերը կառուցելու համար հատման կետերը միացվում են 14-րդ քառակուսու (ք.14) ուղղահայաց կողերի միջնակետերին, իսկ՝ $(ք.1 + ք.14 = 1 + 14 = 15 = 1 + 5 = 6)$: Ստորև ներկայացվում է ձախակողմյան կողային պատի պաստառների ուղղահայաց եզրագծերի կառուցման հերթականությունը՝ ձախից աջ:

Առաջին եզրագիծը (առաջին պաստառ) տեղադրված է (ք.1) քառակուսու կողի վրա: Երկրորդ եզրագիծը (առաջին պաստառ) գտնվում է (y_3) միջակայքի միջնամասում: Երրորդ եզրագիծը (երկրորդ պաստառ) տեղադրված է (ք.3) քառակուսու, իսկ չորրորդ եզրագիծը (երկրորդ պաստառ)՝ (ք.4) քառակուսու կողի վրա: Հինգերորդ եզրագիծը (երրորդ պաստառ) գտնվում է (y_5) միջակայքի միջնամասում, իսկ վեցերորդ եզրագիծը (երրորդ պաստառ)՝ (y_6) միջակայքում $3/8$ հեռավորության վրա: Յոթերորդ եզրագիծը (չորրորդ պաստառ) գտնվում է (y_6) միջակայքում $6/8$ հեռավորության վրա, իսկ ութերորդ եզրագիծը (չորրորդ պաստառ)՝ (y_7) միջակայքի միջնամասում: Աջակողմյան պատի պաստառների ուղղահայաց եզրագծերի տվյալներն աջից դեպի ձախ վերոնշյալ եզրագծերի տվյալների հայելաձև կրկնությունն են ուղղահայաց առանցքի նկատմամբ:

Մեր կարծիքով պաստառների ուղղահայաց եզրագծերի տեղակայման դիրքերում գոյություն ունեն թվերի թաքնազրված օրինաչափություններ, դրանք են՝

$p.1+p.3+p.4=1+3+4=8$ (քառակուսիների եզրագծեր, իսկ քառակուսիները համարվում են երկրաչափական կատարյալ ձևեր, 8-րդ կամ վերաստվածային մակարդակ կամ բնության կատարելություն): Միջակայքերում տեղակայված ուղղահայաց եզրագծերի դիրքերի կոտորակային թվերի գումարը. $(1/2=1+2=3)+(1/2=1+2=3)+(3/8=3+8=11=1+1=2)+(6/8=6+8=14=1+4=5)+(1/2=1+2=3)$, իսկ $3+3+2+5+3=16=1+6=7$ (միջակայքեր կամ երկրաչափական ոչ կատարյալ ձևեր, 7-րդ կամ աստվածային էության մակարդակ): Պաստառների եզրագծերի կառուցման ժամանակ դա Վինչին կիրառել է 5, 6, 7 և 8 ամբողջական թվերը, որտեղ՝ $(5+6+7+8 = 26=2+6=8)$: Որմանկարի վերականգնված տարբերակում կողային պատերի չորսական պաստառների միջանկյալ հատվածներում ևս առկա են երեքական փոքրադիր պաստառներ, որոնց ընդհանուր գումարը դիմապատի երեք պատուհանների հետ կազմում է $(4+3)+3+(3+4) = 7+3+7=17=1+7=8$:

Ետնամասի պատի ձախակողմյան և աջակողմյան ուղղահայաց եզրագծերը տեղադրված են (y_7) միջակայքում $5/8$ հեռավորության վրա, իսկ $2.(5 + 8) = 2.(13) = 2.(1 + 3) = 2.(4) = 8$: Ետնամասի պատի վերին հորիզոնական եզրագիծը գտնվում է (y_8) միջակայքի միջնամասում (նկ. 3):

Նկ. 3. Կողային պատերի պաստառների, ինչպես նաև կողային և դիմային պատերի եզրագծերի կառուցումը (ա), վերջնական տեսքը (բ)

Սուրբ Սեղանի (աստվածային էություն) կառուցման եղանակը: Սեղանի ճակատային հարթության ստորին հորիզոնական եզրագիծը գտնվում է (y_6) միջակայքի $3/4$, իսկ վերին հորիզոնական եզրագիծը՝ (y_8) միջակայքի $9/16$ բարձրության վրա: Սեղանի վերին հարթության հորիզոնական հետին եզրագիծը տեղադրված է (y_9) միջակայքի $9/16$ դիրքում: Սեղանի ճակատային հատվածի ձախակողմյան և աջակողմյան ուղղահայաց եզրագծերը գտնվում են (y_2) միջակայքում, համապատասխանաբար՝ $20/32$ և $9/16$ դիրքերում, և հատվում են ճակատային հարթության վերին և ստորին եզրագծերի հետ: Սեղանի վերին հարթության կողային եզրագծերը կառուցելու համար վերոնշյալ հատման կետերը ճառագայթով միացվում են 7-րդ քառակուսու ($p.7$) ուղղահայաց կողերի միջնակետերին: Այսպիսով, սեղանի ճակատային հարթության հորիզոնական ստորին եզրագծի դիրքի թվային հավասարումն է՝ $3/4 = 3 + 4 = 7$, իսկ սեղանի միևնույն $9/16$ դիրքում գտնվող ճակատային հորիզոնական վերին եզրագծի և վերին հարթության հետին եզրագծի դիրքերի հավասարումը հետևյալն է՝ $9/16 = 9 + 1 + 6 = 16 = 1 + 6 = 7$:

Մեղանի կողային եզրագծերը միանում են 7-րդ քառակուսու ուղղահայաց կողերի միջնակետերին (Մուրբ Մեղան, 7-րդ մակարդակ կամ աստվածային էություն):

Չախակողմյան և աջակողմյան ուղղահայաց եզրագծերի տվյալներն ունեն հետևյալ հավասարումները. $20/32 = 2+0+3+2= 7$, իսկ $9/16$ տվյալի կապակցությամբ կրկնվում է վերը նշված հավասարման սկզբունքը (նկ. 4):

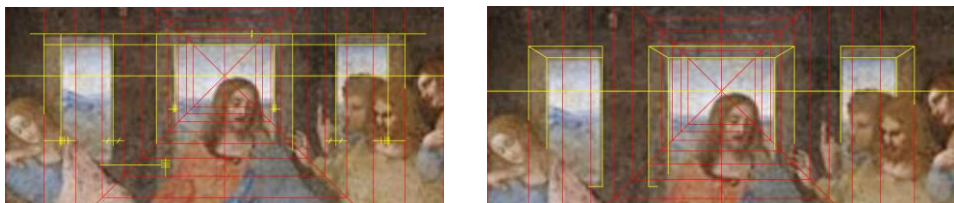

ա)

բ)

Նկ. 4. Մեղանի եզրագծերի կառուցման տրամաբանությունը (ա), վերջնական տեսքը (բ)

Պատուհանների եզրագծերի կառուցման տրամաբանությունը: Չախակողմյան պատուհանի վերին հարթության արտաքին եզրագիծը 17-րդ քառակուսու (ք.17) շարունակությունն է, հետևաբար՝ $17 = 1+7 = 8$ (երկրաչափական կատարյալ ձև, վերաստվածային կամ 8-րդ մակարդակ): Վերին հարթության ներքին եզրագիծը գտնվում է (y_{16}) միջակայքի միջնամասում, հետևաբար՝ $1/2 = 1+2=3$: Մինևույն պատուհանի ստորին հարթության ներքին եզրագիծը գտնվում է (y_{12}) միջակայքի $5/8$ դիրքում, ըստ որի, $5+8=13=1+3=4$: Իսկ $3+4=7$ (եզրագծերը գտնվում են միջակայքերում, հետևաբար դրանք խորհրդանշում են աստվածային էությունը, կամ 7-րդ մակարդակը): Աջակողմյան պատուհանի եզրագծերն ուղղահայաց առանցքի նկատմամբ ձախակողմյան պատուհանի եզրագծերի դիրքերի և տվյալների հայելաձև անդրադարձն են: Կենտրոնական պատուհանի վերին հարթության արտաքին եզրագիծը համընկնում է 17-րդ քառակուսու (ք.17) վերին հորիզոնական դիրքին, հետևաբար՝ $1 + 7 = 8$ (երկրաչափական կատարյալ ձև, բնության կամ վերաստվածային կատարելություն՝ 8-րդ մակարդակ): Ուղղահայաց ներքին եզրագծերը տեղադրված են 13-րդ քառակուսու (ք.13) ուղղահայաց կողերի վրա, հետևաբար՝ $2 \times (1 + 3) = 2 \times 4 = 8$ (երկրաչափական կատարյալ ձև, 8-րդ մակարդակ): Բացառություն են կազմում կենտրոնական պատուհանի արտաքին ուղղահայաց եզրագծերը. թեև վերջիններս գտնվում են (y_{15}) միջակայքի $5/8$ դիրքերում, սակայն 17-րդ քառակուսու (ք.17) կողի հետ միասին կազմում են պատուհանից այն կողմ պատկերված բնության (բացարձակ կատարելության) հետ շփման սահմանագիծը, հետևաբար՝ $2 \times (5/8) = 2 \times (5 + 8) = 2 \times (13) = 2 \times (1 + 3) = 2 \times 4 = 8$ (վերաստվածային էություն, 8-րդ մակարդակ) (նկ. 5):

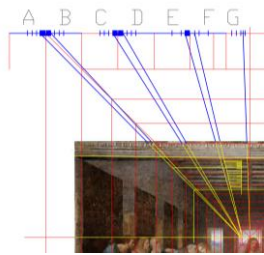
ա)

բ)

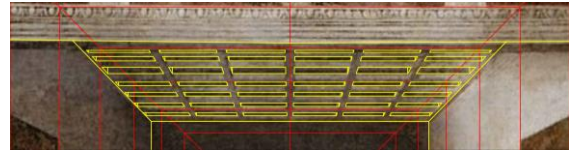
Նկ. 5. Դիմապատի պատուհանների եզրագծերի կառուցման եղանակը (ա), վերջնական տեսքը (բ)

Առաստաղի ձևավորման սկզբունքը: Առաստաղն ուղղահայաց յոթ ջլատումներով բաժանվում է վեց հատվածների, որոնք իրենց հերթին ունեն յոթ շարքերով դասավորված սնամեջ դետալներ (նկ. 6): Չախակողմյան և աջակողմյան ջլատումները հայելաձև կրկնություն են ուղղահայաց առանցքի նկատմամբ: Հետևաբար, ուսումնասիրվում է առաստաղի ձախակողմյան հատվածի ջլատումների կառուցման սկզբունքը, որտեղ հաշվարկվում են նշված ջլատումների ձախակողմյան եզրագծերի տվյալները: Չախակողմյան առաջին եզրագիծը (առաջին ջլատում) որոշելու համար անհրաժեշտ է (y_1) միջակայքի հորիզոնական վերին հատվածում ձախից աջ կառուցել վեց քառակուսիներ և յուրաքանչյուրի վերին հորիզոնական կողը (ք.0) քառակուսու մակարդակում նշահարումով տրոհել $1/64$ մասերի, ապա նշահարված կետերի համապատասխան դիրքերից տանել ճառագայթներ դեպի հորիզոնական առանցքի հետ հատվող համապատասխան քառակուսիների ուղղահա-յաց կողերի միջնակետեր, և որոշել եզրագծերի ուղղություններն ու դրանց մեջ թաքնագրված թվային օրինաչափությունները: Ուղղահայաց ջլատումները ձախից աջ ունեն կառուցման հետևյալ տրամաբանությունը. առաջին եզրագծի (եզրային ջլատում) կառուցման համար (y_1) միջակայքից ձախ (ք.A) քառակուսու վերին կողի $-10/64$ դիրքում (կենտրոնախույս ուղղություն) գտնվող կետը ճառագայթով միացնել 16-րդ քառակուսու (ք.16) ձախակողմյան ուղղահայաց կողի միջնակետին, որտեղ $-10/64 = -(1+0 + 6 + 4) = -11 = -(1+1) = -2$, իսկ (ք.16) $= 1 + 6 = 7$, այնուհետև $7 - 2 = 5$: Եզրային ջլատման աջակողմյան եզրագիծը կառուցելու համար (ք.B) քառակուսու վերին կողի $9/64$ դիրքում գտնվող կետը ճառագայթով միացնել 16-րդ քառակուսու (ք.16) վերոնշյալ միջնակետին: Երրորդ եզրագիծը (երկրորդ ջլատում) կառուցելու համար (ք.C) քառակուսու $-9/64$ (կենտրոնախույս ուղղություն) դիրքում գտնվող կետը ճառագայթով միացնել 16-րդ քառակուսու (ք.16) վերոնշյալ միջնակետին, որտեղ $-9/64 = -(9+6+4) = -19 = -(1+9) = -10 = -(1 + 0) = -1$, իսկ (ք.16) $= 1+6=7$, հետևաբար $7-1=6$: Չորրորդ եզրագիծը (երկրորդ ջլատում) կառուցելու համար (ք.D) քառակուսու $9/64$ դիրքում գտնվող կետը ճառագայթով միացնել 16-րդ քառակուսու (ք.16) նշված միևնույն միջնակետին: Հինգերորդ եզրագիծը (երրորդ ջլատում) կառուցվում է (ք.E) քառակուսու $-9/64$ (կենտրոնախույս ուղղություն) դիրքից տանելով ճառագայթ դեպի 17-րդ քառակուսու (ք.17) ձախակողմյան ուղղահայաց կողի միջնակետ, որտեղ $-9/64 = -(9+6+4) = -19 = -(1+9) = -10 = -(1+0) = -1$, իսկ (ք.17) $= 1+7 = 8$, այնուհետև $8-1=7$: Վեցերորդ եզրագիծը կառուցվում է (ք.E) քառակուսու $1/8$ դիրքում գտնվող կետից տանելով ճառագայթ դեպի 17-րդ քառակուսու (ք.17) վերոնշյալ միջնակետ: Բացառություն է կենտրոնական ջլատման կառուցման տրամաբանությունը, որի ուղղահայաց առանցքը պայմանականորեն ներկայացնում է բնության բացարձակ կատարելությունը և վերջինիս թվային արժեքը հավասար է 8-ի: Յոթերորդ եզրագիծը (կենտրոնական ջլատում) կառուցելու համար անհրաժեշտ է (ք.G) քառակուսու $-1/16$ կետը ճառագայթով միացնել ուղղահայաց և հորիզոնական առանցքների հատման կետին: Չլատումների եզրագծերի կառուցման համար կիրառվել է թվային հետևյալ 5,6,7,8,7,6,5 հերթականությունը, որտեղ $5+6+7+8+7+6+5 = 44 = 4 + 4 = 8$: Սնամեջ դետալների շարքերը գտնվում

են (y_4 , y_5 և y_6) միջակայքերում: Վերջիններիս եզրագծերը կառուցվում են այդ միջակայքերի 1/16 հաստվածների կրկնությունով, որտեղ $1/16 = 1+1+6=8$:

ա)

բ)

Նկ. 6. Առաստաղի ձևավորումների եզրագծերի կառուցման վերլուծությունը (ա), վերջնական տեսքը (բ)

Ինչպես «Վիտրուվյան մարդը» գծանկարում [1], այստեղ ևս դա Վինչին աշխատանքն իրականացնելիս առաջնորդվել է հակասությունների համադրման սկզբունքով: Պարզորոշ երևում է, որ այս նկարում խիստ հակասական են մարդկային կերպարների իրականացման նկարչական ազատ ոճի դրսևորումն ու ներսույթի երկրաչափական դետալների խիստ կանոնակարգված կանխամտածվածությունը: Այս հակասությունն ակնհայտ է այնքան, որ եթե նշված երկու կոմպոզիցիաները դիտարկվեն միմյանցից անկախ, դրանցից և ոչ մեկը որպես կոմպոզիցիոն ամբողջություն չի տուժի երկրորդի բացակայության պատճառով: Քրիստոսի և աշակերտների կերպարների կոմպոզիցիոն կառուցվածքի և նրանց դիրքերի խորհրդանշական մեկնաբանությունների վերաբերյալ գոյություն ունեն բազմաթիվ վերլուծական աշխատանքներ: Այս կապակցությամբ ցանկալի է նաև ավելացնել, որ Քրիստոսի հանդերձանքի գույների խորհրդանշական մեկնաբանությամբ կարելի է ընդգծել, որ նա եկել է հարավից, հայացքն ուղղելով դեպի հյուսիս-արևմուտք: Մակայն այս նկարի երկրաչափական մոդելների ստեղծման նպատակն ու դրանցում թաքնազգրված թվերի խորհրդանշական իմաստն այն է, որ դա Վինչին ցանկացել է համապատասխան գիտելիքների տիրապետող մասնագետին կամ վերձանողին հուշել մարդկային մտավոր կարողությունների և գիտակցական մակարդակների դասակարգման մասին, որոնք գոյություն են ունեցել ըստ Վերածննդի ժամանակաշրջանի և դրանից շատ առաջ ստեղծագործող գիտնական-մտածողների փիլիսոփայության ակունքներում: Նշված խմբի մարդկանց պայմանականորեն անվանում են **«Հայկյան մշակույթի» հետևորդներ կամ փոքրացող քառակուսիների համակարգն օգտագործող նախագծողներ:** Բացահայտումները ցույց են տալիս, որ նշված մակարդակները քառաստիճան են և դրանք հետևյալն են.

ա) 5-րդ մակարդակ, որը մարդու կողմից ստեղծված և նրա կողմից շահագործվող նյութական անշունչ ժառանգությունն է (կենցաղային և հոգևոր մակարդակի արվեստի ստեղծագործություններ),

բ) 6-րդ մակարդակ, որը խորհրդանշում է մարդ-էությունը: Այս մակարդակի բնութագիրը կոլեկտիվիզմն է, որի խմբերում ընդգրկված են ազգերը, ցեղերը, ցեղախմբերը: Այս մարդիկ

ապրում են իրենց ներքին բնական կարգուկանոնով և ստեղծում նյութական ու մշակութային արժեքներ, իսկ այդ մշակութային արժեքները հաճախ կոչվում են ժողովրդական,

զ) 7-րդ մակարդակ, որտեղ բարձրագույն արժեք է համարվում անսկիզբ և անվերջ (վիրտուալ) աստվածային էությունը (Է, G): Այս մակարդակի բնութագիրն օլիգարխիկ համակարգն է, որն ըստ հունարեն մեկնաբանության, նշանակում է «փոքրաթիվ մարդկանց իշխանություն»: Այս խմբին են պատկանում բոլոր տեսակի և ձևի պետական համակարգերը, կրոնական կազմակերպությունները (պաշտոնական կամ աղանդավոր), եղբայրական ուխտերն ու եղբայրակցությունները, բոլոր «իզմ»-երն ու «խստ»-երը, և այլն: Փոքրաթիվ մարդկանց այս խմբերը 6-րդ մակարդակին պատկանող մեծաթիվ խմբերին առաջարկում են «սին լուսը, ոչ-պրագմատիկ կամ ոչ-ճշմարիտ գիտությունը», կյանքի ապահովություն «այսր և նույնիսկ անդրշիրիմյան» կյանքերում, այն պայմանով, որ 6-րդ մակարդակում գտնվող մարդիկ պարտավոր են այդ «ճառայությունների» դիմաց վճարել իրենց ստեղծած նյութական բարիքների մի զգալի մասով: Այս խմբի նշանաբանն է «ՓՈՂ կամ նյութական արժեքներ՝ լուսի դիմաց»,

դ) 8-րդ մակարդակ, որտեղ բարձրագույն արժեքը բնության կատարելությունն է: Այստեղ անսկիզբ և անվերջ էության խորհրդանիշը մահկանացու մարդն է (Ը, H), ով իր շարունակականությունն ապահովում է ինքն իր տեսակին վերարտադրելով: Այս խմբի բնութագիրը բացարձակ անհատականությունն է, և այս մակարդակին կարող են հասնել միայն «արժանավորները» (խուսափում ենք «ընտրյալներ» բառի օգտագործումից, որովհետև վերջինս ունի կրոնաքաղաքական մեկնաբանություն: Մեր կարծիքով, 8-րդ մակարդակի ներկայացուցիչները գտնվելով վերաստվածային էության մակարդակում, պարզապես արժանանում էին այդ բնական կամ բնատուր աստիճանին): 8-րդ մակարդակի մարդկանց զենքը եղել է «ճշմարիտ (պրագմատիկ) և բնական գիտությունը»: Կյանքում իրենց առաքելությունը համարել են «արարումը»: Վերջիններիս համար գիտության ասպարեզում կարևորագույն տեղ են զբաղեցնում երկրաչափությունն ու թվերի օրինաչափությունը, այլ խոսքով՝ մաթեմատիկան: Այս խմբի գերագույն խորհրդանիշ է Հայկ-Օրիոնը՝

$H = \text{Human} = \text{Huit} = \text{Eight} = 8 = \text{ը} = \text{ըթ} (\text{թաքնագրված ութ}) = 8 = \text{∞} = \text{Աղեղնավոր Հայկ-Օրիոն}$:

Սա այն Հայկն է, ով ըստ Մովսես Խորենացու «Հայոց Պատմության», կտրականապես մերժեց աստվածներին ու նրանց կարգերը և իր կյանքն ապրեց և ավարտեց որպես մահկանացու մարդ, սակայն մինչ օրս իր շարունակականությունն ապահովեց իր սերունդների վերարտադրման միջոցով: 8-րդ մակարդակի ներկայացուցիչների համար Աղեղնավոր Հայկ-Օրիոնի երկրաչափորեն արտահայտված խորհրդանիշը փոքրացող քառակուսիների համակարգն է՝ թվերի օրինաչափության գիտության կիրառմամբ: Վերջիններս մասնագիտական այն «զենքերն» են, որոնք օգտագործվել են նշված մարդկանց կողմից իրենց ստեղծագործական աշխատանքներում: Սա է այն պատգամը, որ Վերածննդի ժամանակաշրջանի հանճար Լեոնարդո դա Վինչին ցանկացել է փոխանցել արարող-

մասնագետներին՝ «Վիտրուվյան Մարդ» պայմանական անվանումն ստացած գծանկարում և «Խորհրդավոր ընթրիքը» որմնանկարում:

Եզրակացություն

1. Փոքրացող քառակուսիների համակարգը կիրառելի է «Խորհրդավոր Ընթրիքը» որմնանկարում երկրաչափական ձևավորումները կառուցելու համար:

2. Երկրաչափական ձևավորումների եզրագծերի դիրքերում թաքնազրված են թվային որոշակի օրինաչափություններ, որոնք խորհրդանշում են մարդկային մտավոր ու գիտակցական մակարդակների դասակարգումը և Հայկ-Օրիոն համաստեղությունը:

ПРОПОРЦИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ - ГИПОТЕЗА О ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ОФОРМЛЕНИЯХ ФРЕСКИ “ТАЙНАЯ ВЕЧЕРЯ”

Саркис Петросович Тер Галустян

г. Ереван, РА

s_derkaloustian@yahoo.com

Многие искусствоведы и аналитики исследовали композиционную взаимосвязь между образами, представленными на общеизвестной фреске “Тайная вечеря” выдающегося инженера-художника эпохи Возрождения Леонардо да Винчи и символическую интерпретацию этой взаимосвязи. Сделана попытка исследовать геометрически выраженные и интерпретированные числовыми закономерностями и зашифрованные детали оформлений упомянутой фрески применением системы уменьшающихся квадратов.

Ключевые слова: “Тайная вечеря”, Леонардо да Винчи, система уменьшающихся квадратов, Айк-Орион

PROPORTIONAL ANALYSIS ABOUT THE GEOMETRIC DESIGNS IN “THE LAST SUPPER” MURAL PAINTING

Sarkis Ter Galustyan

Yerevan, RA

s_derkaloustian@yahoo.com

Art critics and analysts have repeatedly studied the compositional interrelationship and symbolic interpretations presented in the popular mural painting “The Last Supper” by the outstanding engineer-artist of the Renaissance era Leonardo Da Vinci. In this article an attempt is made to investigate and disclose some of the geometrically and numerically expressed ciphered regularities of the above mentioned mural by implementing the system of downsizing squares.

Keywords: the Last Supper, Leonardo Da Vinci, system of downsizing squares, Hayk Orion

Գրականություն

1. **Տեր Գալուստյան Ս.** «Վիտրուվյան Մարդը» գծանկարի վերաբերյալ համաչափական վերլուծություն – վարկած // ՀԱՃՇՀ գիտ. աշխ. – 2018. - Հ. II (69). - էջ 114-123:

2. **Տեր Գալուստյան Ս.** Երկրաչափական խորանարդը վաղ միջնադարի հայկական եկեղեցիների ճարտարապետական համաչափություններում. - Երևան, 2017. - 785 էջ:

References

1. Ter Galustyan, S.P. (2018), “Vitruvian Marde” gtankari veraberyal hamachapakan varlutsutyun – varkats” [Proportional Analysis About The “Vitruvian Man” Drawing – Hypothesis]. *NUACA Scientific Papers*, Yerevan, no. 2 (69), pp. 114-123. (in Armenian)
2. Ter Galustyan, S.P. (2017), *Yerkrachapakan khoranarde vagh mijnadari haykakan yekeghecineri jartarapetakan hamachaputyunnerum* [The Geometric Cube in Architectural Proportions of Early Medieval Armenian Churches], Yerevan, 785 p. (in Armenian)

Տեր Գալուստյան Սարգիս Պետրոսի (ՀՀ, ք.Երևան) - ճարտարապետության մագիստրոս, (+374)91657297, s_derkaloustian@yahoo.com

Тер Галустян Саркис Петросович (РА, г.Ереван) -Магистр архитектуры, (+374)91657297, s_derkaloustian@yahoo.com

Sarkis Ter Galustyan (Yerevan, RA) - Master of Architecture, 091657297, s_derkaloustian@yahoo.com

Ներկայացվել է՝ 19.11.2018թ.

Ընդունվել է տպագրության՝ 21.11.2018թ.